

УДК 7.01:111.852:130.2

DOI <https://doi.org/10.24919/2308-4863/93-1-26>**Марія КАЛАШНИК,***orcid.org/0000-0002-6432-2776*

доктор мистецтвознавства, професор, заслужений діяч мистецтв України,
професор кафедри музичного мистецтва
Харківського національного педагогічного університету імені Г.С. Сковороди
(Харків, Україна) *asd_x@ukr.net*

Ганна ХІРІНА,*orcid.org/0000-0003-1293-8189*

кандидат історичних наук, доцент,
доцент закладу вищої освіти кафедри фундаментальних та суспільно-гуманітарних наук
Національного фармацевтичного університету
(Харків, Україна) *kilyasha@ukr.net*

ТЕЗАУРУСНИЙ ПІДХІД ДО ІНТЕРПРЕТАЦІЇ ПОНЯТТЯ «МИТЕЦЬ»: ФІЛОСОФСЬКО-МИСТЕЦТВОЗНАВЧИЙ АНАЛІЗ

Стаття присвячена філософсько-мистецтвознавчому аналізу філософсько-естетичного концепту митця в структурі сучасного культурного тезауруса з метою виявлення його концептуальних, аксіологічних та комунікативних функцій у процесах трансформації сучасної культури, змін ролі і місця творчої особистості у суспільному житті. Стаття є продовженням попередніх досліджень авторів щодо історії розвитку самого поняття «митець», його нових сенсів у культурі ХХ–ХХІ ст. Дослідження поняття «митець» за допомогою тезаурусного методу є авторським напрацюванням авторів і відкриває нові підходи до вивчення внеску окремих видатних постатей в світову та українську культуру. З точки зору методології наукового дослідження у статті використаний міждисциплінарний підхід, який поєднує філософський, культурологічний та мистецтвознавчий аналіз. Методологічна стратегія дослідження спрямована на виявлення взаємозв'язку між поняттями культура, митець, творчість, пам'ять, культурна комунікація, динаміка культури. Наукова новизна полягає у комплексному філософсько-мистецтвознавчому осмисленні поняття «митець» за допомогою тезаурусного підходу. Вперше складений тезаурус митця як центральної постаті і діяча культурних процесів і включає такі поняття, як носій культурних смислів, креатор, комунікатор, інтерпретатор, транслятор культурної пам'яті і традицій, творець культурних сценаріїв. Визначені нові поняття в тезаурусі митця в контексті культури ХХ–ХХІ ст., а саме цифрова культура «цифрова пам'ять», гра, інтертекст, симуляція, деконструкція, іронія, кроскультурна ідентичність, транснаціональність, бренд, симулякр. Митець стає куратором смислів, медіатором між культурами, дослідником соціальних структур, автором, який досліджує тексти культури, а не займається «чистою творчістю». Результати дослідження підтверджують, що аналіз поняття «митець» у тезаурусній структурі культури відкриває нові перспективи для розвитку міждисциплінарних студій у сфері філософії, естетики та мистецтвознавства, сприяючи поглибленню розуміння механізмів збереження культурної ідентичності в умовах глобалізаційних процесів.

Ключові слова: митець, культура, тезаурус, мистецтво, інтерпретація, творчість, інформаційне суспільство, креативність, культурний код, традиції, музична культура.

Mariya KALASHNYK,

orcid.org/0000-0002-6432-2776

*Doctor of Arts, Professor, Honored Worker of Arts of Ukraine,
Professor at the Department of Music Art
H. S. Skovoroda Kharkiv National Pedagogical University
(Kharkiv, Ukraine) asd_x@ukr.net*

Ganna KHIRINA,

orcid.org/0000-0003-1293-8189

*Candidate of Historical Sciences, Associate Professor,
Associate Professor at the Department of Fundamental and Social Sciences and Humanities
National University of Pharmacy
(Kharkiv, Ukraine) kilyasha@ukr.net*

THESAURUS APPROACH TO INTERPRETING THE CONCEPT OF “ARTIST”: PHILOSOPHICAL AND ART HISTORY ANALYSIS

The article is devoted to the philosophical and art-historical analysis of the philosophical and aesthetic concept of the artist in the structure of the contemporary cultural thesaurus with the aim of identifying its conceptual, axiological and communicative functions in the processes of transformation of contemporary culture and changes in the role and place of the creative personality in public life. The article is a continuation of the authors' previous research on the history of the development of the concept of 'artist' itself and its new meanings in the culture of the 20th–21st centuries. The study of the concept of 'artist' using the thesaurus method is the authors' own development and opens up new approaches to studying the contribution of individual prominent figures to world and Ukrainian culture. From the point of view of scientific research methodology, the article uses an interdisciplinary approach that combines philosophical, cultural and art analysis. The methodological strategy of the study is aimed at identifying the relationship between the concepts of culture, artist, creativity, memory, cultural communication and cultural dynamics. The scientific novelty lies in a comprehensive philosophical and art-historical understanding of the concept of 'artist' using a thesaurus approach. For the first time, a thesaurus of the artist as a central figure and actor in cultural processes has been compiled, including such concepts as bearer of cultural meanings, creator, communicator, interpreter, translator of cultural memory and traditions, and creator of cultural scenarios. New concepts have been defined in the artist's thesaurus in the context of 20th–21st century culture, namely digital culture, 'digital memory,' game, intertext, simulation, deconstruction, irony, cross-cultural identity, transnationality, brand, and simulacrum. The artist becomes a curator of meanings, a mediator between cultures, a researcher of social structures, an author who studies cultural texts rather than engaging in 'pure creativity'. The results of the study confirm that the analysis of the concept of 'artist' in the thesaurus structure of culture opens up new perspectives for the development of interdisciplinary studies in the field of philosophy, aesthetics, and art history, contributing to a deeper understanding of the mechanisms of preserving cultural identity in the context of globalisation processes.

Key words: *artist, culture, thesaurus, art, interpretation, creativity, information society, creativity, cultural code, traditions, musical culture.*

Постановка проблеми. Поняття «митець» є ключовою категорією сучасного культурологічно-мистецтвознавчого та естетичного дискурсу. Традиційні дефініції митця, як творця, художника або носія професійної майстерності, не завжди є достатніми для пояснення повноти його культурних функцій. Актуальність використання тезаурусного підходу до дослідження поняття «митець» зумовлена потребою глибшого осмислення структури культурної свідомості та механізмів формування творчої ідентичності особистості. Тезаурусний підхід дозволяє розглянути митця не як ізольований суб'єкт творчості, а як центральний елемент системи смислів, цінностей і символів, які визначають культурний простір. Важливість цього підходу зумовлена тим, що поняття «митець» має багатшарову семантику, охоплю-

ючи професійний, екзистенційний, культуротворчий, комунікативний та аксіологічний аспекти. Тезаурусна модель дає можливість систематизувати ці аспекти, виявити внутрішні смислові зв'язки та реконструювати структурну цілісність категорії. Митець на всіх етапах історії культури людства був носієм і транслятором культурної пам'яті, агентом, що впорядковував культурні коди та вводив нові смисли. Тезаурусний підхід дозволяє інтерпретувати творчу діяльність митця у контексті широких семіотичних процесів – від формування художнього образу до моделювання культурної картини світу, що робить можливим аналіз не лише творчого результату, а й системи знань, смислів і цінностей, які стоять за творчою діяльністю. Тезаурусний підхід є актуальним у міждисциплінарних гуманітарних дослідженнях

і забезпечує інтеграцію філософських, культурологічних і мистецтвознавчих підходів, створюючи можливість аналізу митця як суб'єкта культурної комунікації, що функціонує у складній мережі символічних відносин. Завдяки цьому поняття «митець» постає не лише естетичною чи професійною категорією, а структурним елементом культурного тезауруса суспільства. Культурний тезаурус є концептуальним інструментом, який дозволяє пояснити динаміку творчої ідентичності, описати механізми смислотворення в мистецтві, розкрити взаємозв'язок митця з культурними цінностями та символічними структурами, розглянути творчість як частину більшої системи культурних знань. Таким чином, тезаурусний підхід забезпечує нову аналітичну оптику, що відкриває можливість не просто визначити сутність митця, а вписати його у структуровану систему культурних смислів, що робить дослідження категорії «митець» глибшим, системнішим і методологічно обґрунтованим.

Аналіз досліджень. Поняття «митець» є одним з центральних у філософсько-мистецтвознавчому дискурсі і з давніх часів було об'єктом наукового дослідження видатних філософів минулого – Аристотеля, Леонардо да Вінчі, М. Монтеня, І. Канта, Г. В. Гегеля, Ф. Шіллера. Значно поглибився інтерес до змісту поняття митця у працях видатних філософів XX ст. – А. Бергсона, Е. Гуссерля, П. Рікера, К. Г. Юнга, які осмислювали нові ролі митця в бутті людства та дискутували на цю тему з точки зору новітніх концепцій мистецтва, що виникли в першій половині XX ст. Друга половина XX-XXI ст. позначені подальшим переосмисленням категорії митця в дослідженнях Морріса Вейца (Weitz M., 1956), Артура Данто (Danto, 1997), Умберто Еко (Еко, 2020), Роберта Пола Зиффа (Ziff, 1951), Уільяма Елмера Кенника (Kennik, 1979), Грема Гордона (Gordon, 2005). Досліджуючи питання про взаємозв'язок філософії і мистецтва, розмірковуючи про місце митця в суспільстві і його ролі, названі автори торкалися тезаурусу митця, хоча й не акцентували на ньому свою увагу. Суттєвий внесок у вивчення місця та ролі митця в умовах соціокультурних процесів XXI ст. зробили українські науковці Ю. Богуцький, Н. Корабльова та Г. Чміль, які у своїй колективній монографії розглянули трансформації сучасних форм культурного самовираження й окреслили специфіку діяльності митця в нових суспільних реаліях. Дослідники додали в тезаурус сучасного митця активний агент соціальних змін, репрезентатор і інтерпретатор новітніх тенденцій суспільного розвитку (Богуцький, Кораб-

льова, Чміль, 2013). Митця як суб'єкта, який змінюється під впливом нових викликів глобалізації та технологічного прогресу розглядає О. Роготченко (Роготченко, 2018). Автори колективного дослідження «Людина в цивілізації XXI століття: проблема свободи» додали в тезаурус митця філософський концепт свободи. (Людина в цивілізації XXI століття: проблема свободи, 2005). Тема митця-носія культурної пам'яті знайшла відображення в працях П. Рікера (Ricoeur, 2000), А. Ассман (Ассман, 2012), В. Жадько (Жадько, 2006).

Тезаурус митця в його історичному генезисі і використання тезаурусного підходу до дослідження творів музичного мистецтва, створення наукової біографії розглядається в роботах творчого колективу у складі М. П. Калашник, Г. О. Хіріної, Ю. М. Новікова (Kalashnyk, 2025; Калашник, 2021; Kalashnyk, Khirina, Soshnikov, Novikov, Savchenko, 2024; Калашник, Хіріна, Новіков, 2024; Хіріна, Калашник, Новіков, 2025). Тема митця – комунікатора культурного простору та місця в ньому творчої особистості розглядається в роботах О. Берегової (Берегова, 2009), Ж. З. Денисюк (Денисюк, 2017), О. Й. Злотник (Злотник, 2018), О. В. Ліфінцевої (Ліфінцева, 2020), О. В. Овчарук (Овчарук, 2016). Нові компетенції митця сучасності – креативність, технічна обізнаність, ініціативність, способи їх формування та застосування у творчому процесі знайшли своє відображення в працях Г. Гагоорт (Гагоорт, 2008), Я. В. Галети (Галета, 2018), О. М. Отич (Отич, 2008), О. В. Попович (Попович, 2008). Значний внесок в розробку тезаурусу культури зробив колектив авторів видання «Морфологія культури: тезаурус» (Морфологія культури, 2007), хоча поняття «митець» в ньому окремо не розроблене. Тому представляється важливим дослідження і наповнення тезаурусу митця, як центральної постаті культурного простору і процесу.

Мета статті – здійснити комплексний філософсько-мистецтвознавчий аналіз поняття «митець» у межах тезаурусного підходу, виявивши його смислову структуру, культурно-історичні нашарування та семантичні взаємозв'язки, що забезпечують цілісне розуміння ролі митця в культурному просторі.

Виклад основного матеріалу. Поняття «митець» у сучасних філософсько-мистецтвознавчих дослідженнях розглядається як багаторівнева смислова категорія, що поєднує професійну, творчу, світоглядну та соціокультурну складові. Тезаурусний підхід дає можливість інтерпретувати феномен митця не лише як носія компетентностей або автора художніх артефактів, а як

центральний елемент культурної семіосфери, у якому акумулюються коди традиції, інновації та індивідуального досвіду. Тезаурусний підхід розглядає культуру як систему понять, смислів, символів і цінностей, об'єднаних у певну структуру (тезаурус), що забезпечує цілісне розуміння світу. У цьому контексті поняття «митець» постає не просто як професійна характеристика, а як ключовий елемент культурного тезауруса, який поєднує різні смислові площини.

У тезаурусі культури митець постає як носій культурних смислів, який не лише створює художній твір, а й транслює культурні коди, архетипи і символи, колективні наративи й пам'ять. Сукупність творів митця можна вважати документальною проєкцією його тезауруса. Мова йде про знання, які зберігаються в пам'яті митця та стимулюють його творчу думку. Вони взаємодіють з індивідуальною креативністю і сприяють персоналізації авторського висловлювання і одночасно його об'єктивзації, певним чином співвідносяться з колективним знанням. На різних етапах творчого зростання митця його знання проявляються у різноманітних формах – від варіювання та комбінування засвоєного до радикального оновлення. При цьому постійно відбувається процес генерування власних ідей і взаємодія їх з напрацюваннями інших авторів. Виходячи з цього, зрозуміти художній твір означає привести тезаурус реципієнта у відповідність з тезаурусом автора даного твору. В процесі повернення до попереднього досвіду, наприклад, при виконанні одного і того ж художнього твору, митець кожного разу інтерпретує його по-новому, в залежності від настрою, зовнішніх обставин, нового набутого досвіду.

З позиції тезаурусного підходу митець є не лише творцем нового, а й транслятором культурної пам'яті, який інтерпретує й осмислює спадщину минулого, функціонує як своєрідний «мнемонічний посередник» між традицією та сучасністю. Митець – інтерпретатор, ще одна важлива характеристика його тезауруса. У тезаурусному підході митець не є звичайним індивідом, він сприймається як сукупність інтерпретацій і соціальних очікувань, що формують образ творчої особистості в конкретному культурному просторі і часі. Митець зберігає культурні архетипи, образи та символи, вписуючи їх у сучасний контекст і за допомогою художніх образів здійснює смисловий переклад цінностей минулих епох на мову сучасності. Творчість митця можна розглядати як форму пам'яті, що поєднує традицію й новаторство. Митець виступає посередником між поколіннями, забезпечуючи неперервність куль-

турного досвіду. Художня творчість митця є актом створення нового смислового поля, яке здатне змінювати ціннісні й світоглядні уявлення суспільства. Митець перетворює особистий досвід на універсально значущі образи, що резонують у колективній свідомості, який здатний проблематизувати усталені смисли, створювати альтернативні культурні сценарії, пропонувати інноваційні інтерпретації реальності. Отже, митець виступає у ролі креатора смислового горизонту культури.

Тезаурус митця складають поняття творчість, свобода, новаторство, вміння бачити майбутнє, критичне осмислювати сьогодення, бути виразником колективних смислів, лідером суспільної думки, що найбільш виразно стало проявлятися вже у XIX ст. Поняття «митець» досить багатогранне, митцем може бути не тільки представники мистецької сфери буття, але й науковці. У якості прикладу можна навести науково-громадську діяльність академіка Української Академії Наук, професора Харківського університету, видатного вченого М. Ф. Сумцова (1854–1922), який в багатьох своїх творах з етнографії, історії, фольклористики, звертаючись до подій і явищ минулого проводив паралелі і передбачав майбутні події, свідками яких ми стаємо сьогодні. М. Ф. Сумцов був справжнім професіоналом (видатним педагогом і науковцем), інтелектуалом свого часу (володів 9 іноземними мовами, був одночасно мистецтвознавцем, музеєзнавцем, етнографом, фольклористом і філософом), публічною фігурою (гласним Харківської міської думи, уповноваженим Центральної Ради з українізації Харківської губернії), новатором (першим почав викладати українською мовою в Харківському університеті, впроваджував передові педагогічні ідеї в освітньому просторі України і Харкова, був автором першого підручника з географії України). Постать М. Ф. Сумцова-митця відповідає модерністському світогляду початку XX ст. з його концептами митця – пророка і руйнівника канонів, експериментатора, новатора і гуманіста-ідеаліста..

Інтерпретація митця базується на його здатності бачити приховані зв'язки між явищами, відкривати нові перспективи розуміння буття. Мистецтво постає як форма філософського тлумачення світу, у якій важливо не стільки відображення реальності, скільки її смислова реконструкція. Митець виступає творцем метафоричного універсуму, що відкриває глядачеві або слухачеві нові способи сприйняття й мислення. Таким чином, митець виконує функцію медіатора між внутрішнім (індивідуальним) та зовнішнім (культурним) світом.

У тезаурусі культури митець виконує роль суб'єкта, що забезпечує комунікацію між різними смисловими рівнями. Продукт його творчості є важливим фактором процесу комунікації – усвідомлення отриманої інформації, а також засобом її трансляції. Митець створює тексти, образи, музичні чи пластичні форми, які слугують медіаторами між індивідом і культурою. Він сприяє циркуляції культурних кодів у суспільстві, роблячи складні смисли доступними для сприйняття. Митець формує простір діалогу між різними культурними традиціями, стилями, естетичними практиками. Тезаурусний підхід передбачає, що митець постійно «дописує» культурний тезаурус, збагачуючи його новими мовами, стилями, образами. Він не лише успадковує, але й модифікує систему культурних значень, що існує в суспільстві. Таким чином, він є ключовою ланкою в комунікативній мережі культури.

Говорячи про внутрішні джерела розширення тезаурусу, необхідно вказати і на авторську ініціативу вивчення культури минулого, в тому числі, музичної. З цих позицій особливий інтерес представляють постаті двох творчих опонентів – Ріхарда Вагнера та Йоганнеса Брамса. Механізм перетворення колосального запасу знань у продукти музичного мистецтва у Р. Вагнера полягає в масштабності знань композитора в різних сферах знання. «Матеріальним» їх вираженням служить, крім власне творів, унікальна бібліотека Р. Вагнера. По суті, мова йде про авторський тезаурус композитора, що входить в його музично-сценічні полотна і дає семантичний «ключ» до укладених в них ідей і образів. Не менш показовою є спадщина Й. Брамса, пронизана прихованими і явними ремінісценціями музичного мистецтва, що відображає багатовимірність тезаурусу автора. Ці ремінісценції стосуються не тільки використовуваних лексем, а й композиційних, драматургічних сторін творів, володіння якими для Й. Брамса невіддільне від високого професіоналізму, майстерності. З такої точки зору тезаурус композитора не поступається у всеосяжності вагнерівському, хоча і має насамперед інтрамузичний характер. Ще одне джерело розширення професійно-творчого тезаурусу музиканта виявляється в системі його комунікації зі слухачами. Мова йде не тільки про спілкування, що здійснюється за допомогою створюваних творів, але і їх особистої репрезентації. Постійний контакт композитора з аудиторією в якості виконавця служив потужним резонатором виникаючих ідей, будь то мистецтво диригування або сольної, ансамблевої практики: приклади, названі вище, можна помножити. Досвід безпосереднього спілкування з публікою або за допомогою виконавців,

з якими композитор перебуває в контакті, дозволяє краще зрозуміти соціокультурні запити, естетичний ідеал, ціннісні орієнтири і смаки аудиторії, відчуття певну енергетичну «хвилю», що виходить від неї, і відповідним чином скоригувати власну траєкторію творчого руху – в тому числі, і від широкого слухача до слухача елітарного.

Тезаурус митця знаходиться у постійній динаміці і збагачується новими сенсами. Саме через творчі інновації активуються механізми розвитку культури, що забезпечує її розвиток і пристосування до нових історичних умов. Наприклад, митці сучасної доби пропонують нові моделі синтетичного мистецтва, які входять до сучасного глобального культурного тезаурусу. Візуальні митці цифрової культури (VR-художники, AR-інтегратори) формують абсолютно новий пласт «цифрової пам'яті». Починаючи з середини ХХ ст. тезаурус митця значно ускладнюється. В постмодернізмі виникають нові поняття у тезаурусі митця – гра, інтертекст, симуляція, деконструкція, іронія, кроскультурна ідентичність, транснаціональність, митець стає куратором смислів, медіатором між культурами, дослідником соціальних структур, автором, який досліджує тексти культури, а не займається «чистою творчістю». Митець перетворюється в творця бренду і симулякра.

ХХІ ст. значно доповнило і змінило тезаурус митця, додало поняття – діалог, інтерактивність, мережевість, творча індустрія, міждисциплінарність, цифровізація творчості. Статус митця переходить від моделі «генія-пророка» до моделі креатора, який працює в умовах мережевої культури і комунікативних платформ. В умовах глобалізації митець перестає бути фігурою локальної культури. Митець ХХІ ст. більше не «відокремлений геній», а активний учасник соціальних дискусій, дослідник соціальних травм і колективної пам'яті, арт-терапевт і реабілітолог, експериментатор з технологіями і медіахудожник.

Поява і розвиток інтернету і соціальних мереж радикально змінили тезаурус митця, перетворив митця в учасника відкритої творчої екосистеми, в продюсера власної творчості і комунікацій, частково змінивши академічну освіту на неформальну або самоосвіту. Само поняття «митець» сьогодні є брендом. А з винаходом штучного інтелекту з'явився якісно новий пласт тезаурусу митця – алгоритм, машинна творчість, колаборація людини і комп'ютера. Сьогодні митець не лише створює, а співпрацює з технологічним середовищем, що змінює і розширяє межі авторства.

Висновок. Тезаурусний підхід демонструє, що поняття «митець» є динамічним, чутливим до культурних змін та здатним відображати клю-

чові пріоритети кожної історичної епохи, дозволяє побачити динаміку зміни культурних смислів, простежити взаємодію між мистецтвом, технологіями та соціальними процесами, а також зрозуміти, як сучасне суспільство формує нову модель творчої особистості.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Ассман А. Простори спогаду. Форми та трансформації культурної пам'яті / пер. з нім. К. Дмитренко, Л. Дорошнічева, О. Юдін. Київ : Ніка-Центр, 2012. 437 с. URL: https://shron1.chtyvo.org.ua/Aleida_Assmann/Prostory_sporadu.pdf (дата звернення: 31.10.2025).
2. Берегова О. Комунікація в музичному виконавстві як культурологічна проблема. *Науковий вісник Національної музичної академії України ім. П. І. Чайковського: Композитор і сучасність*. Київ, 2009. Вип. 84. С. 209–218.
3. Богущкий Ю., Корабльова Н., Чміль Г. Нова культурна реальність як соціодинамічний процес людинотворення через ролі: монографія. Київ: ІК НАМУ, 2013. 271 с.
4. Гагоорт Г. Менеджмент мистецтва. Підприємницький стиль. Пер. з англ. Б. Шумилович. Львів. Літопис, 2008. 360 с.
5. Галета Я. В. Соціальна зрілість особистості в умовах оновлення інформаційної культури суспільства. Харків: Мачулін. 2018. 414 с.
6. Денисюк Ж. З. Комунікативні інтернет практики у формуванні соціокультурних цінностей суспільства. *Вісник Національного авіаційного університету. Серія: Філософія. Культурологія*. Зб. наук. праць. 2017. № 2. С. 81–84.
7. Жадько В. О. Історична пам'ять в розвитку духовності особистості (соціально-філософський аспект) моногр. К.: Ніка-принт, 2006. 480 с.
8. Злотник О.Й. Комунікативна функція музики як засіб художнього спілкування. *Міжнародний Вісник*. № 2 (11). Київ : НАКККіМ, 2018. С. 112–116.
9. Еко У. Історія європейської цивілізації. Епоха Відродження. Історія. Філософія. Наука і техніка. Харків, Фоліо. 2020. 528 с.
10. Калашник М. П. Музичний тезаурус: специфіка та форми існування. *Музикознавча думка Дніпропетровщини: [зб. наук. ст.]*. Дніпро, 2021. Вип. 20 (1). С. 144–154.
11. Калашник, М., Хіріна, Г., Новіков, Ю. Логіка, музика та риторика як засіб формування особистості та її життєдіяльності в умовах сучасних соціально-культурних трансформацій. *Fine Art and Culture Studies*. 2025. № 3. Т. 2. С.220–231. Doi: <https://doi.org/10.32782/facs-2025-3-2-29>
12. Ліфінцева О.В. Самоменеджмент як базова фахова компетенція митця в сучасному культурному просторі. *Вісник Національної академії керівних кадрів культури і мистецтв*: наук. журнал. 2020. № 2. С. 67–71.
13. Людина в цивілізації ХХІ століття: проблема свободи / В. Г. Табачковський та ін. Київ : Наук. думка, 2005. 272 с.
14. Морфологія культури: тезаурус / за ред. проф. В. О. Лозового. Харків: Право, 2007. 384 с.
15. Новіков Ю., Калашник М., Хіріна Г. Поняття «митець»: нові компетенції, роль та місце у суспільстві в умовах сучасних соціально-культурних трансформацій (філософсько-мистецтвознавчий аналіз). *Музикознавча думка Дніпропетровщини*. 2025. №28(1). С. 276–289. <https://doi.org/https://doi.org/10.33287/222492>
16. Овчарук О. В. Ідеал людини у культурологічних парадигмах ХХ – початку ХХІ століть. Монографія. Київ. 2016. 267 с.
17. Отич О.М. Мистецтво у розвитку індивідуальності педагога: історичний і методологічний аспекти: монографія / за наук. ред. І. А. Зязюна. Чернівці: Зелена Буковина, 2008. 455 с.
18. Попович О. В. Функції культуротворчості як фактор креативності особистості. Монографія. Київ, Національна академія керівних кадрів культури і мистецтв, 2014. 371 с.
19. Роготченко О. Мистецтвознавство: роздуми і життя: монографія. Київ: Фенікс, 2018. 786 с.
20. Хіріна Г.О., Калашник М.П., Новіков Ю.М. Переосмислення ролі митця в епоху нового часу: філософсько-мистецтвознавчий аналіз. *Гілея: науковий вісник*. К.: «Видавництво «Гілея», 2024. Вип. 197-198 (№ 7-8). С. 34–42. DOI:[https://doi.org/10.31392/Hileya-PHILOSOPHICAL-2024.7-8\(197-198\).05](https://doi.org/10.31392/Hileya-PHILOSOPHICAL-2024.7-8(197-198).05)
21. Gordon G. Philosophy of the Arts. An introduction to aesthetics. *Third Edition*. Oxon, Abingdon, Milton Park, 2 Park Square, 2005. 281 p. URL: <https://ia.eferit.com/ea/f4b5c438d6cb2068.pdf>
22. Danto A. After the End of Art: Contemporary art and the pale of history. Princeton University Press, 1997. 272 p. <https://doi.org/10.2307/j.ctv1j666cd> <https://www.jstor.org/stable/j.ctv1j666cd>
23. Kalashnyk M. Music Thesaurus. Monograph. Edited by Prof. Mikhailychenko O.V. / Europe: Scholars' Press. 2025. P. 152–209.
24. Kalashnyk M., Khirina G., Soshnikov A., Novikov I., Savchenko L. Transformation of the content of the category of «artist» in the modern era in philosophical and art historical discourse = Трансформація змісту категорії митця в добу нового часу у філософсько-мистецтвознавчому дискурсі. *Amazonia Investiga*. 2024. Vol. 13, Iss. 79. P. 245–256. <https://doi.org/10.34069/AI/2024.79.07.19> .
25. Kennik W. Aesthetics, Art – Philosophy. New York: St. Martin's Press, 1979. 760 p. URL:https://archive.org/details/artphilosophyrea0000kenn_n7x1
26. Ricoeur P. La mémoire, l'histoire, l'oubli. P.: Seuil, L'ordre philosophique, 2000. 676 p.
27. Weitz M. The Role of Theory in Aesthetics. *Journal of Aesthetics and Art Criticism*, 1956. №15(1). P. 27–35. URL: <https://www.jstor.org/stable/427491>
28. Ziff P. Art and the «Object of Art». *Oxford University Press, Mind, New Series*, 1951. Vol. 60. №240 (Okt., 1951). P. 466–480. URL: <http://www.jstor.org/stable/2251144?origin=JSTOR-pdf>

REFERENCES

1. Assman A. (2012). *Prostory spohadu. Formy ta transformatsii kulturnoi pamiaty* [Spaces of Memory: Forms and Transformations of Cultural Memory]. / per. z nim. K. Dmytrenko, L. Doronicheva, O. Yudin. Kyiv : Nika-Tsentr, 2012. 437 s. URL: https://shron1.chtyvo.org.ua/Aleida_Assmann/Prostory_spohadu.pdf (data zvernennia: 31.10.2025). [in Ukrainian].
2. Berehova O. (2009). *Komunikatsiia v muzychnomu vykonavstvi yak kulturolohichna problema*. [Communication in musical performance as a cultural issue.]. *Naukovyi visnyk Natsionalnoi muzychnoi akademii Ukrainy im. P. I. Chaikovskoho: Kompozytor i suchasnist*. Kyiv. 84, 209–218. [in Ukrainian]. [in Ukrainian].
3. Bohutskyi Yu., Korablova N. & Chmil H. (2013). *Nova kulturna realnist yak sotsiodynamichni protses liudynotvorennia cherez roli: monohrafiia*. [New cultural reality as a sociodynamic process of human creation through roles: monograph]. Kyiv: IK NAMU, 2013. 271 s. [in Ukrainian].
4. Hahoort H. *Menedzhment mystetstva. Pidpriemnytskyi styl*. [Art management. Entrepreneurial style.]. Per. z anhl. B. Shumylovych. Lviv. Litopys, 2008. 360 s. [in Ukrainian].
5. Haleta Ya. V. (2018). *Sotsialna zrilist osobystosti v umovakh onovlennia informatsiinoi kultury suspilstva*. [Social maturity of the individual in the context of the renewal of society's information culture.]. Kharkiv: Machulin. 414 s. [in Ukrainian].
6. Denysiuk Zh. Z. (2017). *Komunikatyvni internet praktyky u formuvanni sotsiokulturnykh tsinnosti suspilstva*. [Communicative Internet practices in shaping the socio-cultural values of society.]. *Visnyk Natsionalnoho aviaatsiinoho universytetu. Serii: Filosofiia. Kulturolohiia. Zb. nauk. prats.* 2, 81–84. [in Ukrainian].
7. Zhadko V. O. (2006). *Istorychna pamiat v rozvytku dukhovnosti osobystosti (sotsialno-filosofskyi aspekt) monohr.* [Historical memory in the development of personal spirituality (socio-philosophical aspect) monograph.]. K.: Nika-prynt. 480 s. [in Ukrainian]. [in Ukrainian].
8. Zlotnyk O.Y. (2018). *Komunikatyvna funktsiia muzyky yak zasib khudozhnoho spilkuвання*. [The communicative function of music as a means of artistic communication.]. *Mizhnarodnyi Visnyk*. Kyiv : NAKKKiM. 2 (11), 112–116. [in Ukrainian].
9. Eko U. (2020). *Istoriia yevropeiskoi tsyvilizatsii. Epokha Vidrozhennia. Istoriia. Filosofiia. Nauka i tekhnika*. [History of European civilisation. The Renaissance. History. Philosophy. Science and technology.]. Kharkiv, Folio. 528 s. [in Ukrainian].
10. Kalashnyk M. P. (2021). *Muzychnyi tezaurus: spetsyfika ta formy isnuвання*. [Musical thesaurus: specifics and forms of existence.]. *Muzykoznavcha dumka Dnipropetrovshchyny*: [zb. nauk. st.]. Dnipro. 20 (1), 144–154. [in Ukrainian].
11. Kalashnyk, M., Khirina, H. & Novikov, Yu. (2025) *Lohika, muzyka ta rytoryka yak zasib formuvannia osobystosti ta yii zhyttiedialnosti v umovakh suchasnykh sotsialno-kulturnykh transformatsii*. [Logic, music and rhetoric as a means of shaping personality and its life activity in the context of contemporary socio-cultural transformations]. *Fine Art and Culture Studies*. 3(2), 220–231. Doi: <https://doi.org/10.32782/facs-2025-3-2-29> [in Ukrainian].
12. Lifintseva O.V. (2020). *Samomenedzhment yak bazova fakhova kompetentsiia myttsia v suchasnomu kulturnomu prostori*. [Self-management as a basic professional competence of an artist in the contemporary cultural space.]. *Visnyk Natsionalnoi akademii kerivnykh kadriv kultury i mystetstv: nauk. zhurnal*. 2, 67-71. [in Ukrainian].
13. *Liudyna v tsyvilizatsii XXI stolittia: problema svobody* (2005). [Man in 21st century civilisation: the problem of freedom] / V. H. Tabachkovskiy ta in. Kyiv : Nauk. Dumka. 272 s. [in Ukrainian].
14. *Morfolohiia kultury: tezaurus* (2007) [Morphology of culture: thesaurus] / za red. prof. V. O. Lozovoho. Kharkiv: Pravo. 384 s. [in Ukrainian].
15. Novikov Yu., Kalashnyk M. & Khirina H. (2025) *Poniattia «mytets»: novi kompetentsii, rol ta mistse u suspilstvi v umovakh suchasnykh sotsialno-kulturnykh transformatsii (filosofsko-mystetstvoznavchyi analiz)*. [The Concept of the 'Artist': New Competencies, Role, and Place in Society Amid Contemporary Socio-Cultural Transformations. A Philosophical and Art Studies Analysis.] *Muzykoznavcha dumka Dnipropetrovshchyny*. 28(1). 276-289. <https://doi.org/10.33287/222492> <https://grani-print.dp.ua/index.php/mtd/issue/view/63> [in Ukrainian].
16. Ovcharuk O. V. (2016). *Ideal liudyny u kulturolohichnykh paradyvmakh XX – pochatku XXI stolit. Monohrafiia*. [The ideal of man in cultural paradigms of the 20th and early 21st centuries. Monograph.] Kyiv. 267 s. [in Ukrainian].
17. Otych O.M. (2008). *Mystetstvo u rozvytku indyvidualnosti pedahoha: istorychni i metodolohichni aspekty: monohrafiia*. [Art in the development of a teacher's individuality: historical and methodological aspects: monograph] / za nauk. red. I. A. Ziaziuna. Chernivtsi: Zelena Bukovyna. 455 s. [in Ukrainian].
18. Popovych O. V. (2014). *Funktsii kulturotvorchosti yak faktor kreatyvnosti osobystosti. Monohrafiia*. [The functions of culture creation as a factor in personal creativity. Monograph.] Kyiv, Natsionalna akademiia kerivnykh kadriv kultury i mystetstv. 371 s. [in Ukrainian].
19. Rohotchenko O. (2018). *Mystetstvoznavstvo: rozdumy i zhyttia: monohrafiia*. [Art Studies: Reflections and Life: Monograph.] Kyiv: Feniks. 786 s. [in Ukrainian].
20. Khirina H.O., Kalashnyk M.P. & Novikov Yu.M. (2024). *Pereosmyslennia roli myttsia v epokhu novoho chasu: filosofsko-mystetstvoznavchyi analiz*. [Reinterpretation of the Artist's Role in the Modern Era: A Philosophical and Art Historical Analysis] *Hileia: naukovyi visnyk*. K.: «Vydavnytstvo «Hileia». 197-198 (№ 7-8), 34-42. DOI: [https://doi.org/10.31392/Hileya-PHILOSOPHICAL-2024.7-8\(197-198\).05](https://doi.org/10.31392/Hileya-PHILOSOPHICAL-2024.7-8(197-198).05) [in Ukrainian].
21. Gordon G. (2005). *Philosophy of the Arts. An introduction to aesthetics. Third Edition*. Oxon, Abingdon, Milton Park, 2 Park Square. 281 p. URL: <https://ia.eferit.com/ea/f4b5c438d6cb2068.pdf>
22. Danto A. (1997). *After the End of Art: Contemporary art and the pale of history*. Princeton University Press. 272 p. <https://doi.org/10.2307/j.ctv1j666cd> <https://www.jstor.org/stable/j.ctv1j666cd>

23. Kalashnyk M. (2025). Music Thesaurus. Monograph. Edited by Prof. Mikhailychenko O.V. / Europe: Scholars' Press. 209.
24. Kalashnyk M., Khirina G., Soshnikov A., Novikov I. & Savchenko L. (2024). Transformation of the content of the category of «artist» in the modern era in philosophical and art historical discourse = Трансформація змісту категорії митця в добу нового часу у філософсько-мистецтвознавчому дискурсі. *Amazonia Investiga*. 13 (79), 245–256. <https://doi.org/10.34069/AI/2024.79.07.19>.
25. Kennik W. (1979). Aesthetics, Art – Philosophy. New York: St. Martin's Press. 760 p. URL: https://archive.org/details/artphilosophyrea0000kenn_n7x1
26. Ricoeur P. (2000). La mémoire, l'histoire, l'oubli. P.: Seuil, L'ordre philosophique. 676 p. [in French]
27. Weitz M. (1956). The Role of Theory in Aesthetics. *Journal of Aesthetics and Art Criticism*. 15(1), 27-35. URL: <https://www.jstor.org/stable/427491>
28. Ziff P. (1951). Art and the «Object of Art». *Oxford University Press, Mind, New Series*. 60 (240), (Okt., 1951), 466-480. URL: <http://www.jstor.org/stable/2251144?origin=JSTOR-pdf>

Дата першого надходження рукопису до видання: 20.11.2025

Дата прийнятого до друку рукопису після рецензування: 10.12.2025

Дата публікації: 30.12.2025